

Manuel de Pedrolo

Visat núm. 4
(octubre 2007)
per Carme Ballús

Manuel de Pedrolo i Molina va néixer el 1918 a l'Aranyó, comarca de la Segarra, i va passar la infantesa a Tàrrega. Nen solitari i gran devorador de llibres, es decantà de ben jove pels estudis de psiquiatria. L'any 1936, en esclatar la Guerra Civil Espanyola va lluitar en el bàndol republicà, a artilleria. Després, els seus projectes, com els de tants altres ciutadans, es van truncar.

Es va instal·lar definitivament a Barcelona cap al 1946, ja casat. Es dedicà a diverses feines per poder guanyar-se la vida en la dura època de postguerra; feines com ara vendre fruita, fer d'agent d'assegurances o treballar en una agència d'informació. Més endavant, va fer d'assessor literari, de traductor i corrector de textos. A *Darrers diaris inèdits. Blocs 1998-1990*, Pedrolo ens parla de com aquests treballs ocasionals el feien reflexionar sobre la condició humana: «...durant aquells anys que vaig fer d'"investigador" vaig parlar amb molta gent de totes les condicions socials, homes i dones, i vaig rebre moltes confidències. D'aquell temps deu venir el meu convenciment que a moltes persones els agrada confessar-se a un desconegut que para una orella simpàtica i es mostra comprensiu».

Però la gran passió de la seva vida fou l'escriptura. Sempre va escriure en català, malgrat les dificultats que això li va suposar per publicar durant els primers anys del règim franquista, en què la llengua catalana era perseguida i silenciada. A causa de la censura i la repressió franquistes que patia la cultura catalana, moltes de les seves obres van ser publicades anys després de la data en què van ser escrites. És el cas, per posar-ne un exemple, de la novel·la *Cendra per Martina*, escrita el 1952 i publicada el 1965.

A partir de 1974, es va poder dedicar a escriure més intensament, activitat que alternava amb les traduccions, les col·laboracions a pràcticament totes les revistes que s'editaven en català, com ara *Ariel*, *Canigó*, *Orifloma* o *Serra d'Or*, i amb altres tasques editorials.

Va traduir autors com ara John Dos Passos, Jack Kerouac o William Faulkner, col·laborant, així, en la introducció de la narrativa nord-americana a Catalunya. Atret per la novel·la de gènere policíac, va dirigir la col·lecció «La Cua de Palla» d'Edicions 62 fins a l'any 1970. Ell mateix donà una bona mostra de la literatura d'aquest gènere amb la novel·la *Mossegat-se la cua* (1968).

Durant quaranta anys llargs va escriure i publicar més d'un centenar d'obres de creació, sobretot en prosa: contes, novel·les, assaigs i obres de teatre. El gènere que més conreà, però, fou la novel·la, terreny en el qual va explorar els més diversos temes i estils. La seva novel·la més llegida, sobretot perquè ha estat lectura recomanada a l'ensenyament, és *Mecanoscrit del segon origen*. La més llegida no vol dir pas la millor, perquè moltes altres novel·les de Pedrolo tenen una qualitat i un

interès semblant o superior, com podria ser el cas de *Cendra per Martina* (1952), *M'enterro en els fonaments* (1962), *Joc brut* (1965), *Totes les bèsties de càrrega* (1965), *Aquesta matinada i potser per sempre* (1980) o el cicle de novel·les «Temps obert», iniciat el 1963. Aquest darrer és un cicle que l'autor planteja com una obra infinita i inacabable. Consta d'onze novel·les, que tenen com a protagonista el mateix personatge, Daniel Bastida. Cada novel·la d'aquest cicle explora una possibilitat de vida diferent per al protagonista.

La seva voluntat, que manifestà en més d'una ocasió, era la de fer una obra extensa per poder tocar molts temes i fer una mena de «document» de la realitat que l'envoltava i també per experimentar amb totes les tècniques i gèneres possibles: la novel·la policíaca, la de ciència-ficció, l'eròtica, la realista... Pel que fa a la temàtica, el centre d'interès principal de tota la seva novel·lística és la llibertat, sobretot la manca de llibertat. Aquest és el tema de fons, tot i que la manera de concretar-lo i expressar-lo evoluciona al llarg dels anys. Pedrolo sol presentar la realitat tot combinant descripcions detallades, molt realistes, amb situacions poc versemblants, de vegades absurdes. La seva mirada pessimista adquireix un punt d'optimisme només en les situacions en què les persones són solidàries i s'uneixen en lluitar per un ideal.

Va experimentar recursos tècnics molt diferents. Sovint jugava amb les coordenades de temps i d'espai, distorsionant-les. Un exemple d'aquest tipus de treball literari el podem trobar en el recull de relats *Trajecte final* (1975). En altres ocasions el joc ve donat pel contrast entre els personatges, lògics i versemblants, i la situació absurda en què viuen.

Es declarava agnòstic i era molt poc amic de la vida social ni de fer-se veure en actes multitudinaris. Amb tot, va exercir una notable influència en alguns sectors catalans dels anys setanta i vuitanta, per la seva actitud cívica i la seva crítica al desenvolupament polític dels partits. A tall d'exemple, transcrivim un altre fragment dels seus *Darrers diaris inèdits*, on, amb data de 24 de gener de 1988, podem llegir aquesta crítica a l'actitud del govern central de Madrid respecte a l'autonomia catalana: «És ben normal que les despeses públiques creixin cada dia més i més. Cent quaranta-sis recursos d'inconstitucionalitat sobre lleis i decrets de la Generalitat catalana costen moltes pessetes. Però diu el Govern que, econòmicament, l'any ha estat molt bo. Tots plegats, inclosos els obrers en atur, ens podem permetre el luxe d'una colla de jutges i d'altres funcionaris abocats a la tasca de refinar, fins que l'hagin polida (i se l'hagin "polida") l'autonomia que ens van autoritzar».

Manuel de Pedrolo va obtenir vint-i-tres premis literaris; així mateix, va ser distingit amb el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes el 1979 en reconeixement a la seva trajectòria literària. Va morir a Barcelona el 26 de juny de 1990.